

*Een reëel beeld van multifunctionele
landbouw voor studenten*

Wakker worden op het platteland

Stedelingen vinden er rust en ruimte. Boeren ontdekken dat ze het contact met de consument waardevol vinden. Het belang van multifunctionele landbouw groeit, maar ziet het onderwijs dit ook? Ron Methorst, docent aan de CAH Dronten en programmaleider Multifunctionele landbouw van de Groene Kennis Coöperatie, trekt aan de bel.

Ron Methorst:
“We willen dat alle studenten die een opleiding volgen in de primaire productie, een reëel beeld krijgen van multifunctionele landbouw”

Ja, het is een beetje een geloof, beaamt hij. Hij is er heilig van overtuigd dat we de wereld met multifunctionele landbouw mooier kunnen maken. Hij heeft het over de kracht van onze omgeving, de verbondenheid met de aarde, over levensprocessen en levensritmes, het werken met de basis van het menszijn, kortom over leven. “We hebben ons te lang laten meeslepen in de race om de kostprijs”, vindt Ron Methorst.

Denken boeren die uitsluitend met de primaire productie bezig zijn er ook zo over?

“Nee, zij voelen dat niet zo. Misschien wel in de intensieve veehouderij, daar speelt dat sterker. Maar

“Veel agrarische bedrijven zoeken actief naar hernieuwd contact met burgers en consumenten.”

aan de andere kant, als ik praat met boeren die op de een of andere manier het contact met de omgeving hebben gezocht, dan hoor ik alleen maar dat ze niet meer terug willen. De overgang van scharrelkippen naar een legbatterij was een logisch proces. De overstap van een legbatterij naar biologische scharrelkippen kan uit economische noodzaak zijn ontstaan. Maar als ik aan de biologische pluimveehouder

vraag of hij ze weer in de batterij zou doen, dan is het antwoord duidelijk: ‘nooit!’”

Het programmeerteam spreekt over een onbekend en foutief beeld van Multifunctionele Landbouw. Mijn beeld is dat van boerengezinnen die het niet meer redden en er dan iets naast gaan doen.

“Ook leerlingen en docenten hebben dit beeld. Vooral mbo-leerlingen zijn erg gericht op het ondernemerschap in de primaire productie. Dat is hun identiteit. Op die leeftijd zijn jongeren daar erg mee bezig, dan hebben ze geen oog voor andere mogelijkheden. Ze denken allemaal dat ze het bedrijf van hun ouders overnemen. Als dat dan niet lukt, dan ben je een loser. Dat beeld is een hinderpaal voor het groen onderwijs.

We speelden met veertig mbo-leerlingen het Groot Agrarisch Kansenspel van het NAJK. Leerlingen bezochten onder andere de website van boerderij 't Geertje. Op zondagmiddagen zijn daar rondleidingen. Kinderen kopen een flesje melk voor de geiten. Het bedrijf krijgt op die manier € 7,50 voor een liter melk. Multifunctionele landbouw is bij uitstek een middel om uit het kostprijdenken te komen en juist te denken in opbrengsten. Je kunt zelf de prijsstelling bepalen die past bij je product en de markt.”

Multifunctionele landbouw is dus niet voor losers?

“De leerstoel Rurale Sociologie van Wageningen Universiteit heeft

onderzoek gedaan naar beweegredenen van boeren om over te stappen op multifunctionele landbouw. Daaruit blijkt dat er grote behoefte is aan anders boeren. Hier lees maar: ‘Nieuwe bedrijfsactiviteiten ontstaan uit andere dan bedrijfseconomische overwegingen. Op veel agrarische bedrijven blijkt men actief te zoeken naar hernieuwd contact met burgers en consumenten.’ De eerste bedrijven die er een tak bij namen, bijvoorbeeld in de zorg of in de recreatie, deden dat wellicht uit noodzaak, omdat ze anders moesten stoppen. Maar nu zijn we een fase verder. Ondernemers zijn nu veel professioneler bezig.”

Hoe duurzaam is multifunctionele landbouw?

“Uit onderzoek blijkt dat de voedselproductie de kernactiviteit blijft. Maar de bijdrage aan het gezinsinkomen van de nevenfunctie is vaak substantieel. De Boerenstee bijvoorbeeld is een melkveehouderij met 75 koeien. Zeven jaar geleden is de vrouw van de boer begonnen met verblijfsrecreatie. Haar verwachte jaaromzet in 2010 is € 350.000. De boer vraagt zich terecht af: wie is hier de ondernemer? Maar er is meer. Iemand maakt de huisjes schoon, de lokale hovenier verricht het groenonderhoud, ze kopen in bij lokale leveranciers. Het brengt een hele nieuwe dynamiek op het platteland teweeg.”

Met multifunctionele landbouw lijkt de tegenstelling stad-platteland kleiner te worden. Hoe ervaren boeren dit?

“Voor veel agrariërs is de rust, het contact met de dieren en het ritme van de seizoenen heel vanzelfsprekend. Door de toenadering tot de consument komen ze erachter dat dit juist heel veel waarde heeft voor de stedeling. Waar tien jaar geleden de stad Amsterdam nog een bedreiging was, is de stad nu de belangrijkste partner voor de zorgboerderijen in de buurt.”

TEKST

leonie barnier

FOTOGRAFIE

leonie barnier, jan willem van vliet en tjitske ypma

In de zorgakkerbouw herontdekken mensen het contact met de aarde

Het programmteam stelt ondernemerschap centraal voor onderwijs in multifunctionele landbouw. Ondernemerschap is toch al heel belangrijk in het onderwijs?

“Het gaat om ondernemerschap met extra competenties: gastheerschap, hoe presenteer ik mijn bedrijf aan een andere doelgroep, hoe communiceer ik met een zakenpartner buiten de agrarische sector, hoe kan ik netwerken opbouwen buiten mijn normale netwerk? Onze belangrijkste doelgroep voor het onderwijs zijn de docenten. Zij moeten leerlingen en studenten de weg wijzen. Ons hoofddoel is het opbouwen van een netwerk waarin docenten kennis en informatie kunnen uitwisselen.”

“Boeren die op de een of andere manier het contact met de omgeving hebben gezocht, willen niet meer terug.”

Noem eens een paar activiteiten waar het programmteam momenteel aan werkt?

“De uitdaging voor het mbo is het grootst. We willen dat alle studenten die een opleiding volgen in de primaire productie, een reëel beeld kunnen krijgen van multifunctionele landbouw. Ze hoeven niet per se enthousiast te zijn, als het maar

niet berust op vooroordelen. Marleen Warnaar, docent veehouderij in Den Bosch maakt voor dat doel een lessenserie voor het mbo. Voor studenten die er verder in willen, moeten er vervolopleidingen komen. In een samenwerking van aoc's met roc's is inmiddels de opleiding Zorg en Leefomgeving ontwikkeld, die sinds september landelijk draait. We onderzoeken nu de mogelijkheden voor Groene onderwijsassistent. Dat is iemand die op basisscholen assisteert bij het onderwijs op een schoolboerderij.”

Andere ontwikkelingen?

“Multifunctionele landbouw is nu ook opgenomen als aandachtsgebied in de kwalificatiedossiers voor niveau 4 van Aequor. Dit betekent dat zij nu zeggen: multifunctionele landbouw is een belangrijke tak van

Multifunctionele landbouw onderzocht

Enkele conclusies uit het onderzoek 'Dynamiek & Robuustheid van multifunctionele landbouw' van de leerstoel Rurale Sociologie van Wageningen Universiteit:

- ▶ Er zijn duidelijke indicaties voor een groeiende omzet bij een langere levensduur van MFL-activiteiten.
- ▶ Zowel bij een langere MFL-levensduur als bij een groeiende MFL-omzet neemt het gemiddelde agrarische grondgebruik toe.
- ▶ 81 procent van de 120 respondenten vindt dat verdere ontwikkeling van MFL-activiteiten alleen mogelijk is met behoud van de agrarische activiteiten.
- ▶ Bedrijven die fors investeren in MFL-activiteiten staan open voor gebiedsgerichte samenwerking met andere MFL-bedrijven en plattelandsondernemers in de regio en met regionale kennisinstellingen.

De agrarisch ondernemer zoekt en krijgt weer contact met consumenten en burgers

sport. En in het hao komen alle studenten die met de primaire productie bezig zijn het onderwerp tegen. Bij opdrachten voor een ondernemingsplan, een technisch plan of een ontwikkelingsrapport kiest een op de zeven studenten van de CAH verbrede landbouw als onderwerp.”

En de sector?

“Ja, ook de huidige ondernemers die willen verbreden, ontdekken dat ze nieuwe competenties nodig hebben. We hebben een cursus ontwikkeld voor zorgondernemers. Dat is de groep die het best georganiseerd is. De cursus gaat over cao's, promotie, organisaties waar je mee te maken krijgt. Ook het NAJK is heel actief. Onder andere met het Groot Agrarisch Kansenspel en in december verscheen eenmalig het magazine BREED dat ook naar groene scholen is gegaan.”

Uw slotboodschap?

“Ondernemers: let op! Nieuwkomers springen regelmatig sneller in op de nieuwe ontwikkelingen en schakelen snel. Mensen die tien jaar in de zorg hebben gewerkt, ontdekken het platteland als ideale leef- en werkomgeving. We moeten onszelf tijdig wakker maken.”

Kijk voor links en downloads bij dit artikel op www.groenonderwijs.nl.

Boerderijverkoop is een veel voorkomende en al lang bestaande nevenactiviteit

